

A kenyér illata

Minden napom kenyérvásárlással kezdődik. Az én házamban senki sem mondja: „Ma én hadd menjek el a boltba!” Már mindenki tudja, hogy ez az én és csakis az én dolgom.

Akár októberi eső suhog az aszfalton, akár lágy meleget lehel a földre a korai nap, akár havat vág arcomba a viharos februári szél, akár áttetsző kis patakok kigyóznak a nedves hó-buckák alól, én — megyek a boltomba. Úgy örülök, mintha egy kedves emberhez sietnék találkozóra.

Az Orosz Kenyér nevű bolt egy nagy ház földszintjén van. A bolt egyik fala — csupa üveg. Alig érek oda az ajtóhoz, már is kibámul az orrlukam: micsoda illata van a friss kenyérnek!

Es eszembe jut a háborús évekből egy jéghideg szibériai éjszaka. Tünetesen egy pékség mellett haladtam el. És hirtelen megcsapott a meleg kenyér illata. Szédülni kezdtem, úgyhogy megálltam. Már három napja nem volt a számban egyetlen morzsa sem: elvesztettem a kenyérjegyemet. Megfogóztam egy lekerítésben, hogy el ne essek, és ettől a csodálatos illattól meg-reszegülve sokáig álltam ott. Zúgott, füttyölt a szél a csupasz nyírfák között. Zúgott a borzongatóan sivár, fagyos, fekete éjszaka. Csak ez a szélben gomolygó illat öntött életet belém...

Es eszembe jutnak a harmincas évek is, amikor mint kisfiú óráig álltam sorba egy falatnyi barna kenyérért, amely csipős volt valami keveréktől. Elviselhetetlen sorba állni egy kisfiúnak, de kellett, hát én álltam is. Csak a „Tom Sawyer kalandjai” adott erőt. Álltam és olvastam, olvastam és álltam...

Eszembe jutnak a háborús évek sorállásai is. A sületlen, nehéz kenyérszeletek is, a kukoricakenyér szétmorzsalódó fehér darabkái is. De bármilyen volt a kenyér, mindig felséges ízűnek éreztük. Ot ember kapott annyit, amennyit egy is rögtön meg tudott volna enni.

Szent és keserű volt az a kenyér, amelyet katonafeleségek, serdülők és öregek teremtettek elő...

Most belépek a boltba. És rám hömpölyög a meleg kenyér illatának anyai simogató hulláma. A tágas üzlet fényárban úszik. Az üvegfal miatt még terjedelmesebbnek hat: az utca a járókelőkkel mintegy a részévé válik.

Önkiszolgáló üzlet. Csak pénztárosnő ül a bejáratnál. En a sorokban állók, és megilletődve nézem a kenyérral telezsúfolt polcokat. Domború, kerek fehér kenyér, mákos fonott sütemény, orosz kalács, aranyszínű zsúrkenyér, mandula- és fahéjillatú zsemle, ropogós kétszersült, lak-tató, jó szagú rozscipó... Valóságos kenyérparádé! Megnedvesedő szemem káprázik, és ezeknek a kenyereknek a helyén egy pillanatra a paraszt nagy, nehéz, barna keze tetszik fel előttem.

Úristen! Mennyi különféle kenyér! Jegy nélkül. Vedd, vidd! És micsoda illat!

Sok pompás szag van a világban. Milyen csodás csupán a gomba illata! Hát még a szamócaé! Meg az almáé! És mivel lehetne összehasonlítani a görög-dinnye szagát? A virágokról már nem is beszélek. De milyen remek szaga van például a part-hoz kikötött tutajnak, a beszurkozott ladiknak. Meg a frissen kaszált fűnek a fejünk alatti Vagy a szabadfűz füstjének!

De a kenyér illata! Az az élet szaga...

Arcomat és torkomat erősen dörzsölve, attól tartva, hogy elbögöm magam, esetenül megyek a polcokhoz a nyugodt, gyakorlatias emberek között, leveszek egy lisztporos, pufók, fehér cipőt, óvatosan, mint kiscsirkéket, hasuknál fogva felemelek néhány pehelykönnyű sárga zsem-lét, mindezért pár kopejkát fizetek, és kifelé indulok; igyekszem

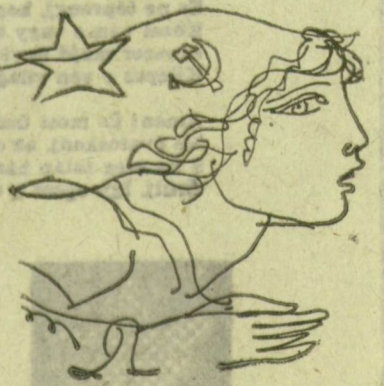
elfordítani a szememet az emberek közül, akik közömbösen szürkálják a kenyeret valami ostoba villával, hogy ellenőrizték: friss-e.

Kimegyek az esőbe, vagy a napsütésbe, vagy a hóviharba, és hazafelé lekpedve valahogy restelkedek, amiért a kenyér templomában járva én, pogány nem vettem le a sapkám...

Hát így kezdődik minden egyes reggelem.

Azután pedig nekigyürkőzve munkához látok, hogy holnapra is megkeressem mindennapi kenyérünket.

Írta Lavrovától fordította Makai Imre

Pályázat

Mostanában már lehet versenyezni egy-egy állásért. Meghirdetik az újságban, s akinek olyan diplomája, annyi éves gyakorlatja, erkölcsi bizonyítványa, meg minden efféle van — bátran ajánlkozhat. Lesznek majd tízen vagy húszan, s lehet közülük választani nőt vagy fiatalit; kezdő diplomát vagy nagy tapasztalattal, amilyen éppen kellene. Sőt bizony nem csak lehet, bizonyos állások betöltéséhez kötelező is hirdetés feladni, hadd tudják és hadd próbálják.

Eleinte mosolyogtunk a módszeren, mert nehezen is tanulunk bele. De leginkább mégis azért, mert tudtuk, hogy csecsebecse játék, hiszen az intézmény vezetője valóban közzétette a pályázatot, de már egy héttel előtte tudta, kinek adja az állást. Harmincan írták az önéletrajzot, kapkodtak diplomájuk másolatait meg erkölcsi bizonyítványt, fogalmazták addigi munkásságuk gondos leírását — fölöslegesen és reménytelenül. Át se nézték az ajánlkozásokot.

Később aztán kitanultuk, hogy a pályázati rendszer nagyon jó módszere az okos választásnak. Jobbak is jöhettek, mint akik ismeretség alapján ajánlkoztak; tehetségesebbek is akadhatnak egy-egy munkakörre, mint re-

gényesen az új fazonú történet: olyan pályázó „futott be” egy intézménybe, aki teljesen esélytelennek tartotta magát. Olvasta, olvasta a felhívást, megmutatta a férjének is, aztán sóhajtott: „Pont ilyen kellene nekem!... Két hétig is nézegette az újságot, latolgatta, kóstolgatta, már kívülről tudta a szöveget — mégsem fogott tollat, csak panaszkolt otthon, hogy lám, ez kellene, de hát ki kap ma ilyen állást! Ő nem is párttag, nem is bennfentes, de még csak ilyen rokona, ismerőse sincsen, hogy rátenné a pályázatra nyomatékul a maga erkölcsi okmánybélyegét... Ő már ott fog megőregedni, a várostól harminc kilométerre... Ő már onnan neveli a gyerekeit meg minden...”

Az utolsó este mégis megírta a szükséges szöveget a férje unszolására, s elvitték még melegen a postára, hogy az expresszpostás elvihesse a végső dátus

Garai Gábor

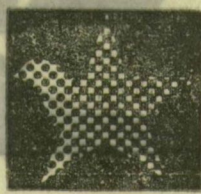
Ünnep

Es fényes lett egyszerre [minden; a csupasz fák, a tűzfalak. Hajnalok keltek [mályvaszínben az este szárnyai alatt.

Mint omlós süteményt, a [szánkban gyerekkorunk oldotta szét az áhítat könnyű borában a gyönyör egyszerű ízét.

Mert, felnőtten, [újjaszületünk, hitetlenül bár, és csodák nélkül, — és nem csontváz- [keresztünk hordta a holnap zálogát,

de az a test-lelek közösség, mely önmagunk fölé emelt, s melyben tüztünk — mert [léttén ég — már a rend törvényére lett.

míg. Inkább csak megnyugvás-ként, egy andaxin helyett, hogy elmondhassák: ezt is megpróbálták.

El is felejtették már az egészet, kényelmetlen is lett volna róla beszélni — hanem csak jött egy levél, másnap meg az intézmény vezetője személyesen. Jött és közölte: az asszony elnyerte az állást... 15-én el is foglalhatja. Tudása, a róla kapott kedvező információk, családi helyzete, kifogástalan magatartása etcetera alapján esett rá a választás.

A csoda elmúlt, jöttek az izgalmas, dolgozások, a beilleszkedés, a megismerkedés, egymás — azaz a munkahely és az új kollégán — teljes megelégedésére. Lassan kitudódott a meg-tisztelő választás minden oka és körülménye. Nevezetesen: volt tízen-egynéhány jelölt, nagyobb-részt meglehetősen tarka munkakönyvvél, vegyes véleményezéssel, gyanúsán túlzó dicséretekkel, meg sok-sok ajánlással. Az ajánlók mind köztiszteltben és közfunktóban álló emberek... És az intézmény vezetője valahogy így okoskodott: „Ha Z. elvtárs ajánlottját veszem föl, megsértődik M. elvtársnő meg a többi, és így tovább... Mindezen fölül — bár nagyra becsülöm Z. elvtársat és M. elvtársnőt — nem ők jelentkeztek... Itt van ez az egy szál nő, akiért senki nem telefonált. Itt van apró gyerekekkel, több éves autóbusszozással, jeles diplomával, számos apró munkahelyi dicsérettel, szép és jogos ambícióval — ez dolgozni és bizonyítani akar. Ez a mi emberünk.”

Kár lenne recept rangjára emelni ezt az esetet, mert egy-részt ajánlottak között is vannak értékes emberek, másrészt az ajánlásnak is megvan a maga felelőssége. De még azt is hozzátehetjük: a kiválasztott mellett nem csupán az szólt, hogy nem volt patrónusa. Az a nagyszerű ebben az apró történetben, hogy nem esélytelen valaki mindazért, mert csöndben végzi a dolgát. Csak állni kell a szakmai és az emberi megméretést.

SZ. S. L.

Emlékek nyomában

Az Összorosozsági Tudományos Társaság 24 tagja októberben két hetet Magyarországon töltött. Többségük a filozófia, a politikai gazdaságtan, a szociológia kutatója, tudományos társaságok vezetője, a Szovjetunió különböző városaiból: Moszkvából, Omszkból, Bakuból, Vlagyivosztokból érkeztek. Ismerkedtek az országgal, a tudományos műhelyekkel. Három napig Szegeden tartózkodtak. Közöttük volt Nagyijev Bahman, a Bakui Tudományos Társaság vezetője, aki a csoport többi tagjával ellentétben nem először járt Magyarországon, így Szegeden sem. Most turistaként érkezett, 1944 októberében pedig — alig húszévesen — a második ukrán front lövészezredének főhadnagyként.

— Szép ez az ősz, nem hasonlít a harmincegy évvel ezelőtti, fegyverropogástól hangos napokra. Szép a város: virágzó és békés, zajai munkáról, jókedvről mesélnek, a fiatalok derűsek — kezdte visszaemlékezéseit a volt katona reggeli közben, forró teát szűrészelve. — Mikor megérkeztünk, nem tudtam erőt venni meghatottságomon. Kerestem a régi helyeket, az égő házat, amit annak idején először pillantottunk meg, amikor a Tisza túlsó partjáról néztünk a városra. Örülök, hogy a múlt szorongató emlékeiből semmit nem találtam. Azaz valamit mégis. Egy régi töltényhüvelyt, 1944-ből maradt itt, az újszegedi parton sétálva bukkantam rá: mintha csak számomra őrizte volna meg a homok. Már több mint három évtizede, hogy Szikszó felől Szegedre értünk, útközben egy idős ember borral kínálta bennünket. Emlékszem, nagyon jó bor volt.

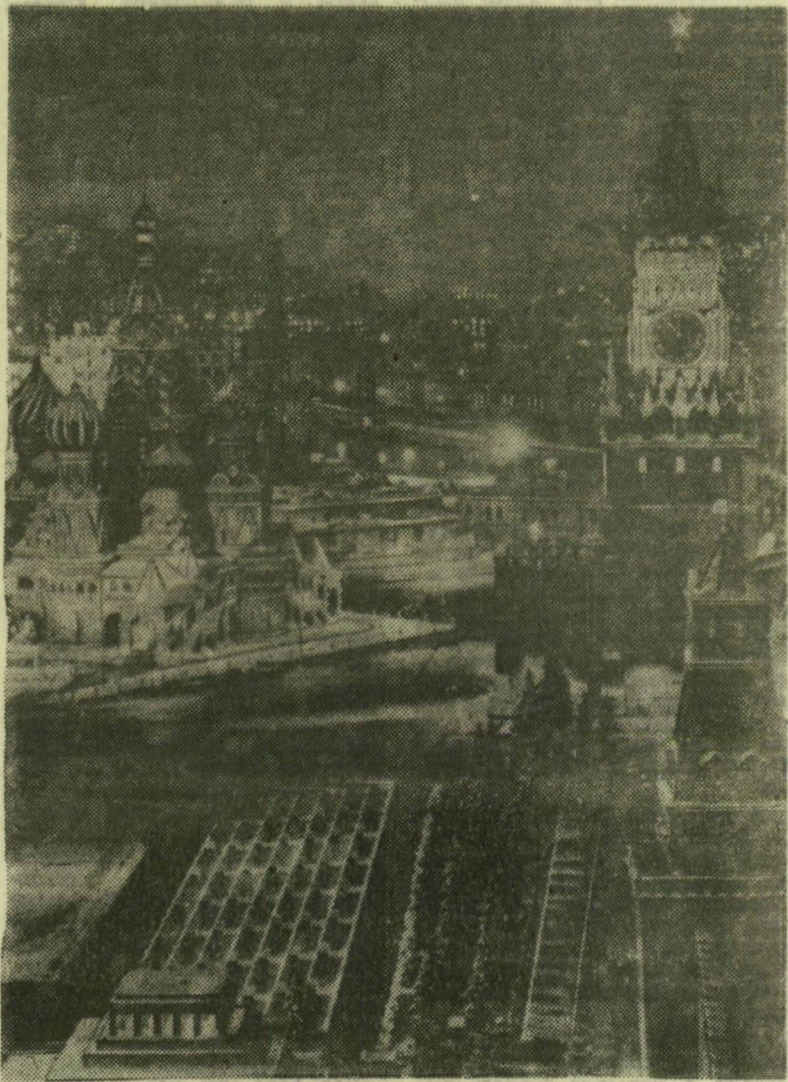
— Szeged után Észak-Magyarország felé vonultunk. Miskolcon több társammal majdnem a németek fogságába estünk. A negyedik harcban töltött esztendő Egerben talált, ott sérültem meg először, de azért végigküzdöttem az ezredemmel Budapest felszabadításáig is. A főváros után Szekesfehérvár felé irányítottak bennünket. Háromszor szabadítottuk fel a várost, kétszer feladtuk, s eközben a németek felrobbantották a kórházunkat. Több mint ezer ember pusztult el a lángokban.

Még feleleveníti a nyugat-magyarországi harcokat, a tolmács kérésére megmutat egy fakult, kissé töredezett oklevelet. 1944. december 3-án kelt, aláírás: Iszajev őrnagy. A díszes, nagy betűkkel szedett szöveg: „A magyarországi felszabadító harcokban tanúsított önfeláldozásért, bátorságáért Nagyijev Bahman főhadnagyt a Nagy Honvédő Háborúért érdemem második fokozatával tüntetem ki.”

A háború után sem lett hűtlen az egyenruhához. A szovjet-iráni határon teljesített határőrszolgálatot. Egy éve szerelt le, ezredesként. Nem unatkozik, szervez és előadásokat tart a tudományos társaságban, szeret utazni. Szívesen mesél a múlt-ról két fiának és a lányának. Azt mondja, elbeszélései nyomán képzeletben már a gyerekek is bejárták Magyarországot. A harmincegy évvel ezelőtti emlékeket most új élményekkel színesítheti: a baráti találkozások, a békés ország képeivel.

Búcsúzáskor még utánam szól: szeretném, ha elmondaná, kicsit a honfitársuknak érzem magam, boldog és békés életet kívánok minden szegedinek!

LADÁNYI ZSUZSA

Ünnepi fényben a moszkvai Vörös tér